

Estonian A: literature – Higher level – Paper 1
Estonien A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Estonio A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Friday 8 May 2015 (afternoon)
Vendredi 8 mai 2015 (après-midi)
Viernes 8 de mayo de 2015 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Kirjutage kommentaar **ühele** järgnevaist:

1.

Kui ma veel paks olin

Kui ma veel paks olin, siis hindasin üle kõige sisemist ilu. Tekitasin ka ise seda juurde igal võimalusel. Õnneks on sisemine ilu, nagu muide igasugune ilu üleüldse, üürikese iseloomuga. Aga minu igatsus tema järele oli pidev ja piiritu. Vaid pisut aega pärast seda, kui olin näiteks ära söönud mõne kaunilt kujundatud koogi või sensuaalse sarvesaia, tundsin tavaliselt taas

5 oma sisemuses õõnsat tühikut, mis igatses mahutada vormikat chateaubriandi'i ning ühtlasi täituda küpse Burgundia veini veatu purpuriga. Aga kas oleks võinud keegi lihtsalt mulle otsa vaadates taibata, millisest võrratust harmooniast, millisest sfääride muusikast ma koosnen? Tunnistan, et ka ma ise ei olnud vaid oma peegelpildi põhjal selleks äratundmiseks alati suuteline.

10 Kui ma veel paks olin, siis mõistsin kogu aeg, kuidas kuulun ühte kogu elusa loodusega. Ja see polnud minu jaoks mitte lihtsalt tõdemus, vaid ka kohustus, eetilise imperatiivi aidata ise edasi liikudes kaasa kõndida ka inimese vähematel vendadel. Ei jõua üles lugedagi kõiki neid elusolendeid, kelle olemise kaarele ma lisasin kõrgust ja kirkust. Kui poleks mind ja minutaolisi, kas juhtuks siis, et sead loeksid Platonit, porgandid kirjutaksid sonette ja hiidkrevetid osaleksid

15 ülikooli juhtimises? Aga tänu minule sai see ometi võimalikuks, kui istusin raamatuga tugitooli, karbonaad veel maos ringi loksumas, või võtsin koosolekul sõna, sushi maitse endiselt suus. Ja alati mäletasin ma neil hetkedel tänuga kõiki neid elusid, kellega koos olin ma nõnda tõeliselt mina ise.

Noh, porgandite osas ma võib-olla siiski liialdasin siin veidi.

20 Kui ma veel paks olin, siis tundsin end pidevalt maailma tsivilisatsiooni parima osa pärijana. Trimalchio pidusöögist¹ Rabelais'² jõuliste suletõmmeteni või Sima Xiangru³ kirjeldatud keiserlikest bankettidest Ikkemotubbe ja David Hogganbecki metsiku võidusöömise ni Faulkneri⁴ lehekülgedel, ikka ja jälle tajusin suuri sõnameistreid lehitsedes iga oma keharakuga inimvaimu kõrgeimate saavutuste vaieldamatut osadust minu enese olemises. Rääkimatagi natüürmortide

25 üliküllusest metropolide muuseumides või jalutuskäikudest valgustatud valitsejate paleedes, mille suurimad ja kaunimalt sisustatud saalid olid ju otseselt loodud selleks, et lugematud faasanid ja piimapõrsad saaksid neis anda oma jõukohase panuse maailma kulgu.

Kui ma veel paks olin, siis tajusin igal hetkel oma kohalolekut siin ja praegu. Iga minu liigutus oli osa katkematust dialoogist minu ja universumi vahel. Kui istusin toolile, siis see

30 käaksatas, kui ronisin trepist üles, siis kattis mu lauba higipärilite kirkas rida. Iga kord, kui võtsin riidekapist mõne veidi aega kandmata pintsaku või püksipaari, meenutas see mulle, et maailm ei püsi hetkegi muutumatuna ning samuti pole ka mina ei täna see, kes olin eile, ega homme see, kes olen täna.

35 Oh olid ajad. Iga loobunud koogilõiguga, iga välja higistatud kiloga lahkub minust miski, mille ma pole enam endine. Kõiksuse värvid ei tantsi, vaid on täpselt paigas; iga uus päev on vaid edasiarendus eelmisest. Tervise hind on karm, aga teisalt – kes käskis igatseda igavest elu? Ja siin ma nüüd kõlgun, kord rõõmustades kahaneva numbri pärast kaalul, kord jällegi sellepärast, et maailm on olemas.

Rein Raud, *Vanem Paksem Tigidam* (2013)

¹ pidusöögist: rooma kirjaniku Petroniuse (1. saj m.a.j) kirjeldatud rikkalik pidusöök

² Rabelais: renessansiajastu prantsuse kirjanik

³ Sima Xiangru: hiina luuletaja, elas aastatel 179–127 e.m.a.

⁴ Faulkneri: ameerika kirjanik, elas aastatel 1897–1962

2.

Kuu

Kas lauluallikas
 Külmas põhjatuules
 Minu rahva meelese
 Oma kastet ei vala?

- 5 Kui siin lumises põhjas
 Iluse lõhnaga mirdike
 Vilusas kaljuorus
 Ei või õitseda kaunisti:
 Kas siis selle maa keel,
 10 Mis kui tasa ojake
 Oma ilu tundmata
 Heinamaa läbi, sinise
 Taeva kullases tules
 Rahuga on jooksemas,
 15 Ehk ka toreda häälega,
 Oma rammu tundmata,
 Taeva müristamisega
 Kui meri on hüüdmas:
- Kas siis selle maa keel
 20 Laulutuuks ei või
 Taevani tõustes üles
 Igavikku omale otsida?
- Siis ma võtan teid,
 Selge, sinise taeva
 25 Tähed, maa pealt
 Kõrge isamaa poole
 Rõõmuga vaadates laulda;
 Siis ma laulan sind,
 Ööse kuningas, kuu!
 30 Kes sa pilved sülesta,
 Nii kui pungasta lillike
 Lõbusa valge palgega
 Üles tõused taeva all,
 Kus tulised tähed
 35 Maha on langemas
 Sinu eest musta,
 Pimade uju* sisse. –
 Nõnda, inimeste vaim,
 Oled sa ujus ujumas,
 40 Kui su mõte on otsimas
 Jumalat tähtede alta.

Kristian Jaak Peterson, *Laulud. Päevaraamat* (1818)

* uju: udu